

ŽIVOT SVATÉHO PROKOPA

ZAKLADATELE
KLÁŠTERA SÁZAVSKÉHO
A
PATRONA ZEMĚ ČESKÉ

1 9 2 3

DRUŽSTVO PŘÁTEL STUDIA V PRAZE

NIHIL OBSTAT
JOSEPHUS HRONEK
CENSOR

—

IMPRIMATUR
PRAGA 13. JUNII 1923
† ANTONIUS PODLAHA
EPISCOPUS PAPHIENSIS
VICARIUS GENERALIS
NR. 7957

ŽIVOT SVATÉHO PROKOPA

O JMÉNU SVATÉHO PROKOPA

Prokopius podle kmenných součástí jest jako by se řeklo „procus pius“, svatý námluvčí, jakbž v následujícím vidno ze skutků jeho života. Bylť vroucností lásky své svatým námluvčím, maje v řeči pravdy horlivost o duše pro toho, jehož miloval. Pojme-li se však jméno jeho slovansky, mění se výklad jeho, neboť znamená „prokopávající“. A souhlasí i toto s jeho ději a činy, poněvadž ještěry spřahal, kopaje v skrytostech srdce, a mohl-li v nich jakékoliv dobré dílo zasíti, vyprošoval si pokorně rosy Ducha Svatého na zavlažení, aby ze semene potomkům mohla vzklíčiti úroda, a potom pomoc Boží sobě i všem k přispění nakloňoval, a jak přibývalo hodin a dní, tak nepřetržitě vzrůst víry

příklady svými i jiných potvrzoval, což nyní jest zjevno i bude těm, kteří cestou spravedlnosti se ubírají, i těm, kteří později žítí budou, skrze jeho následníky. Onť kope lada tvrdá, neboť viděti jest, jak srdce tvrdá horlivou láskou Boží milosti se křísí, a tamtéž zdraví, nemocní, mládenci a panny se sbíhají. A není konce ni počtu těch, kteří se k hrobu jeho hrnou, jakož vidí na své oči ti, kteří tam přicházejí, aby od zárodků zlých neduhů byli vysvobozeni. Tím se objasňuje výklad onoho jména, že nejdříve se dotkl tvrdých srdcí lidí nynějších, oblomil je bez bolesti ran, prorazil a prokopal, aby všickni pomocí Boží laskavosti tak byli vyhojeni, by dorážením ďáblovým z nějaké části nebyli porušení.

O SVATÉM PROKOPU

Blažený tedy Prokop, rodem Čech, byl zplozen z rodičův ušlechtilých, a jak velemoudrý onen Šalomoun si přeje, ani bohatstvím, ani chudobou netrpících, ale skromně a řádně žijících a Boha milujících. Rodištěm jeho jest ves, která v rodné mluvě slove Chotouň. Od nejútlejšího dětství ži-

zněje po Bohu, zdroji života, a vším pomíjejícím pohrdaje, počal vynikati znamenitými zásluhami a mnoha ctnostmi se bystře snažil zářiti. Začínalť již tehdy mezi vrstevníky obcovati s mírností, bázeň Boží jeviti, úctu rodičům prokazovati, bujnosti se vystříhati, a jak na tak útlý ještě věk bylo možno, tělem, pohyby, chováním, chůzí na venek ukazovati, jaký stav se řízením Božím utvářel v jeho nitru.

Slovutní rodiče chlapcovi vidouce takovou milost Boží na něm se stkvíti, dali ho do učení na hrad Vyšehrad, kdež tehdy kvetla proslulá škola jazyka slovanského, mistru svobodných umění, aby v nich se vyučuje, vzdělával se v naukách nebeských. Tam také denně sbíral výborné ovoce z výkladů mistrů, an to, co v svatých knihách četl, ihned s pomocí Boží v skutky obracel. V tomto tedy chvalitebném obcování vidouce choditi blaženého Prokopa, kanovníci toho hradu hozvolili, až z veliké pokory se vzpíral, kanovníkem chrámu sv. Petra, knížete apoštolského a udělili mu ordinaci. V ten úřad tedy byv uveden, takovou dokonalost na sobě jevil, že by dlouho trvalo, kdybychom o tom chtěli zevrubně vyprávěti. Nehledalť, jako jiní kanovníci, svého

prospěchu, ale z chrámu ve dne v noci neodcházel. Již po stupních ctností kráčeje, dostupoval vrcholu onoho žebře Jakobova, když postupně dospěl důstojenství kněžského. Když byl na kněze posvěcen, jak se ponížoval, jak se chvalitebně spravoval a jak jeho život byl počestný, toho, myslíme, žádný jazyk by nevypověděl. Neb všickni ostatní kněží za mnicha ho měli a ne za kanovníka ; jižtě Pána napodobil, již slyšel Spasitele, v ucho srdce mu řkoucího : Jdi a prodej všechno, co máš, a dej chudým, a pojď, následuj mne.

Zatím přišlo mu na mysl, kterak by opustě svět a to, což světa jest, svobodně se oddal Bohu ; a k předsevzetí tomu ho napomenulo zjevení Boží, aby přijal roucho mnišského obcování. On ihned se utvrdiv ve svém předsevzetí, přijal od jednoho řeholního mnicha řád svatého Benedikta a od něho bedlivě se poučiv, odebral se do rodného kraje svého, ne aby příbuzné navštívil, ale aby skrytější místo v pustině si vyhledal, Boha bez překážky miloval a osidel satanových bezpečně unikal. Hledal po pustině více míst vhodných pro mnichy, až Božím řízením přišel k jakési jeskyni, v níž tisíc ďáblů se bylo usadilo. Tam šťastný otec

nějaký čas přebýval, a tam vystavěv hráze ctností, jimiž by se chrániti mohl proti nájezdům neřestí a útoku duchovních nešlechetností a šípům ponoukání, mužně počal bojovati, myšlení své modlitbami, bděním, posty přirážeje na skálu, jež Kristus jest.

O PŮVODU KLÁŠTERA SÁZAVSKÉHO

Jeskyně ona jest vzdálena dvě míle od hradu Kouřimě a dostalo se jí jména od řeky Sázavy, kteráž teče pod ní. A když tam vlnobití hluku světského zbaven a lidí skryt za dlouhý čas Bohu neúnavně zápasil, dobrotivé Boží řízení dokonce nechtělo, aby město na hoře položené zůstalo utajeno a svítlna schována pod kbelcem.

Neboť nejvyšší Mistr a zpytatel všech tajemství takto popřál vévodovi Oldřichovi spatřiti světlo této svítilny. Když byl na lovu a přišel na ty skaliny, přihodilo se, že unaven jsa velikou námahou, opustil svou družinu, lovce a psy, a v touž chvíli se mu ukázal jelen, kterého ten den nikde nebyl spatřil. A když vzrušen jsa k čilosti, dal se za zvířetem, aby je zastřelil, doveden byl na místo, kdež se nyní slaví

šťastná památka blaženého muže. Tam spatřil muže Božího, jenž po modlitbě pracoval rukama a větve dubu z potřeby osekával. A onen jelen skočil za něj a tvář svou obrátiv proti tváři knížete, kterýž ho stíhal, s nohama srovnanýma za svatým otcem se položil.

A hle, co se stalo. Vévoda s úžasem poznáváje zjevení milosti Boží, popouští luk, který byl napial, odhazuje plášť, padá na zem a ptá se, kdo a co by byl tento muž. Svatý otec však, jakož byl po holubičímu dobrotiv, řečí vlídnou a pokornou takto odpovídá knížeti: „Nehodný a hříšník, ale přece služebník Boží jsem, rytířující pod řeholí svatého Benedikta.“ Tu on ihned zkroušenosti proniknut s velikým vzlykáním a vzdycháním ho žádal o spasitelnou zpověď a pokání. A po zpovědi se jal uvažovati a po té žádal laskavého otce a své spásy skromného zjednatel, aby k sobě shromáždil bratři téhož řádu. Svatý otec k jeho žádosti mlčky přivoluje, prosil Boha, aby mu svou pomocí přispěl, by úmysl knížete mohl vykonati. Zatím vojvoda pro veliký žár, jímž byl rozpálen, žádal blaženého muže, by mu posloužil nějakým nápojem, co by žízeň pouhasil. On však nic jiného

nenacházeje, čím by mu vhodněji posloužil, než tu vodu, kterou měl na své potřeby po ruce, přinesl muji nádobku. Ale ku podivu, když nad ní učinil znamení kříže, voda se proměnila v nejvzácnější víno. Než co na tom divného, když se v tom poznává dobrodiní toho, jenž v Káni Galilejské totéž svou mocí na počátku svých zázraků byl ukázal. Vévoda užasnuv nad tím, co očima spatřil a chutí zkusil, všecek se obětoval Bohu a slíbil pro všechny své hříchy poslouchati rady blaženého muže.

A nemeškalo se. Muž svatý navrhuje, aby se založil kostel ke cti Boží a Pána našeho Ježíše Krista a Matky jeho Panny Marie a Všech Svatých pod titulem svatého Jana Křtitele, aby shromážděna byla družina bratří a opatřena byla vezdejší výživa. Vojvoda poslouchaje pokynův a rady dobrotivého otce, vrátiv se domů a také radou svých lechův se podepřev, založil kostel, sbor bratří shromáždil, ze svých statků kostelu dal věno, blaženého muže Prokopa, strážce a správce domu toho, opatem nastolil. Nastolení to se stalo po porodu blahoslavené Panny slavné léta Páně 1009 za časů Jindřicha II., jenž po Ottovi III. říši římskou spravoval, rok po tom, co

blažený Štěpán, král uherský, se proslavil, za jmenovaného vojvody českého Oldřicha.

Tedy vedením milosti nebeské vzrůstala, široko daleko po všech křižovatkách cest mnohonásobnými řečmi se rozblhající, pověst o ctnostech blaženého muže Prokopa, tou měrou, že na její doslech lidé té země hromadně přinášeli nábožné dary a jemu v modlitby se poroučeli. On pak byl pln vůně lásky, mile nadán pohostinstvím, opatrností svatou důstojně ozdoben, v čistotě bezúhonný, pokornou skromností prozřetelný, mírností proslulý, horlivostí a vírou přehojně oplývající, a řečí kázání svatého srdce posluchačů jako vítaný dešť v pravý čas vylitý ovlažoval a rádlem svého učení jejich mysli přeužitečně napravoval; chudých pak s takovou dobrotivou štědrostí, božsky sobě vrozenou, se ujímal a s tak ochotnou a radostnou pečlivostí jim sloužil, jako by nejzjevněji Kristus k němu přicházel, a tak všickni kraje toho žebráci a hladovci jeho pečlivostí byli živeni. Pospíchalo pak k němu množství věřících, chovajících v duchu přání odřící se zisku světa a s ním až do konce zůstatí; a on je dobrotivě objímaje, jako kvočna kuřátka pod křídly je schraňoval.

Vystavěl tedy basiliku ke cti svaté Boží Rodičky Marie a svatého Jana Křtitele a shromáždil u sebe několik bratří, životem i mravy řeholních. A poněvadž se duchovně shodovali v jednomyslné lásce, uzavřel přijmouti mnišská pravidla a božská mysteria podle vzoru požehnaného otce Benedikta, a sám se učinil nejmenším mezi nejmenšími. A jak byla opatrná a účinná pilnost jeho ducha a snaživost a pečlivost, a jak přetékal svatou láskou k bratřím, žádná ústa by nevypověděla; což se nedálo bez milosti Boha, kterýž jest podivný a slavný ve svých svatých, kterýž zázraky chtěl ukázati lidem, jak velice tohoto jej milujícího miluje.

POČÍNÁJÍ SE ZÁZRAKY SVATÉHO PROKOPA

V době tedy, kdy podle římského obyčeje mezi Velikonocemi a Letnicemi zákonitým obřadem se slaví litanie s třídním postem, jeden člověk jménem Men-na vroucně si žádaje býti účasten prosebného průvodu jeho, přišel na břeh oné jmenované řeky. Dlouho čekal a právě nikoho nebylo, aby ho převezl k poustevně

svatého muže, aniž tam bylo jaké lodi, a zatím u svatý otec se jal v obyčejný čas konati mysteria svatého průvodu. V tom on zočil na druhém břehu řeky loďku, i zavzdychal z hloubi srdce a takto skroušeným hlasem k Bohu zvolal: „Bože, jenž skrze vyvolaného svého Prokopa veliké divy ctností se svatými účinky působíš, jichžto blahodárnou mocí nás hříšníky k veliké vroucnosti víry znamenitě rozněcuješ, pro jeho také modlitby učiň, aby loď s druhé strany přejela sem, abych zasloužil účasten býti modlitby žádoucího průvodu k chvále a slávě jména tvého.“ Jakmile to vyřkl, náhle loď prudkým letem, i tyč vlekouc za sebou, o kterou byla uvázána, přijela k němu, a on převez se, účasten byl žádoucího průvodu. Když to svatému otci v díkučinění správně vyložil, on mu odpověděl: „Nemysli, že pro mne nehodného, ale pro tvou nábožnou víru božská dobrota to učinila, neboť Pán sám řekl: „Budete-li míti víru jako zrno hořčičné, všecko vám bude možno.“ Tato tedy, aby víry tvé pevnost neotřesena ostala, zázrak ukázala, veliká a podivná moc Boha, jenžto jest požehnaný a slavný na věky věkův. Amen.“

Jeden člověk zmítán byl takovou zuři-

vostí ducha nečistého, že stěží nejsilnější mužové ho udrželi, a hroznými a nesrozumitelnými výkřiky ohromnou vřavu tropil. Když péčí svých milých byl svázán a veden k svatému otci, aby jeho zásluhami a přímlovami byl zachráněn, zlý duch zvolal: „Jaké příkoří ti činím, Prokope, a proč mne vyháníš?“ A toto řka trápil člověka prudce. Otec uloživ kající půst, poručil jednomu z bratří, aby se bedlivě oddal na modlitbu a zaklínání, a sám se zaň posty a modlitbami přehorlivě trýznil. A když minul týden a svatý otec dokonával nad ním podle obyčeje exorcismus, uzřeli nečistého ducha, an v podobě nejčernějšího ptáka z úst jeho vyletěl a na střechu chrámovou usedl; a když on setrval v modlitbě, pták prý padl na zemi a na čtvero se roztrhl. A od té doby přispěním milosti všemohoucího Boha v tom člověku za celé jeho živobytí žádné panství zlého ducha nenabylo místa.

Přítomnosti tohoto muže Božího zlí duchové nemohli snést. Bylo i slyšeti jednoho dne zlé duchy v jeskyni volati a žalostným hlasem bédovati: „Ouvej, ouvej! Proč ten muž ničemný a nelítostný přebývá nad touto slují, plný závisti? Již nemůžeme

snést jeho čar, ale zavolejme druhy milebuzské a odejděme do skryše v pustině lobecké, kdež nikdy nás nebude moci rušiti prokletý ten člověk, který nám zde už nepřeje pobytu." Svatý otec slyše tyto hlasy, ihned obrniv se znamením víry, sestoupil na místo, odkudž hlasy ty bylo slyšeti, a za velikého hlomozu a přemocného křiku je odtud vyhnal, aby mu nepřekáželi v pravidelných pobožnostech.

Mnozí konečně obyvatelé okolních dědin často k němu docházeli a pomoci od svých neduhů se dožadovali, ale on následuje Mistra pokory, hrozíval každému, aby takové pověsti za jeho života nerozhlašovali. Přišla též k němu jedna žena, jejíž zrak od let byl potažen příkrovem slepoty, žádajíc ho o přímlovu. On vyliv k Bohu modlitbu, požehnal jí oči znamením svatého kříže, a tu chvíli obdržela nejjasnější vidění. Nikdo ovšem nepochybuj o těchto divech svatého muže, anož jeho obcování opravdu bylo takové, že si zasloužil, aby zázraky bylo vyznamenáno.

V těch časech Oldřich, vojvoda český, o němž jsme se nahoře zmínili, odebral se s tohoto světa, aniž úplně, jak byl slíbil svatému otci Prokopovi, obvěnil jeho klášter

a aniž se ještě místu tomu dostalo slavné opatské investitury; byliť bratři s týmž svatým otcem živi z části po poustevnicku, z části po klášternicku. Po smrti Oldřichově ujal vládu nad vévodstvím českým syn jeho Břetislav, a chtěl ve všem vykonati, co mu byl kázal otec. Když se tedy z výkladu některých šlechtických mužů zúplna dozvěděl o svaté pověsti blaženého Prokopa a slibu otcově, který byl dal témuž ctihodnému muži, náramným plesem, víc než by kdo uvěřil, s lechy svými se zaradoval, a s blahopřáním se doporučil v jeho modlitby. A týž vojvoda a dvorské panstvo oblíbili sobě otcem ho nazývati a také s otcovskou úctou náležitě se snažili ho milovati. Pročež týž kníže jednomyslně všed v prozíravou a opatrnou radu s moudrými svými lechy, rozvážně usoudil, že ho třeba jest povýšiti investiturou opatskou; a některé věci k službě klášterní potřebné slušně opatřil, některé přislíbil a později slušně doplnil. On však boje se vynášeti sebe nad ostatní, s největším úsilím tichosti a pokory dokonce se zpechoval, pravě, že jest člověk nezkušený a nehodný, že nedovede podzřízeným ukládati úkolů poslušenství, za svědka nejvnitř-

nějšího svého prohlédání se dovoláváje, Pána, jenž jediný jest znatelem všech věcí skrytých. Leč všemi snažnými prosbami a vším laskavým domlouváním a přívětivostí lechů byv překonán, násilím povýšen byl na opata, v chrámu pražském skrze biskupa Šebíře, a milost Ducha Svatého potom přehojně na něm spočívala.

Konečně v silné pevnosti ctností jsa utvrzen a trvalé výtečnosti pokory a lásky ustálen, tak býval vesel a tak pln vroucí dobrotivosti, že k němu podřízení více lásky mívali než bázně; a on jim neustále jak veřejně tak v soukromí dával spasitelná napomenutí a naučení mnohá, příklady starých zpestřená. Za času pak jeho bylo všech věcí hojnost; on však přece prací rukou svých se živil a nouzi chudých mírnil a starost všech vzármutku postavených na se bera, jako opatrný lékař nemocné lékem, on otcovskou útěchou je občerstvoval.

O POTRESTÁNÍ JEDNOHO BRATRA, KTERÝ Z CHTIVOSTI LIDSKÉ CHVÁLY NAD OBYČEJ SVÁTEČNĚJI SLOUŽIL MŠI

Také jsme uznali za vhodné vložit do tohoto dílka, že svatý otec dokonce prchaje přízně chvály lidské, ucpával si uši před velebícími hlasy lidí, a všeliký podnět k chválám potlačuje, zůstavil jak nynějším, tak budoucím následovníkům nejznamenitější příklad. Byloť svatým otcem ustanoveno a jakožto trvalý obyčej mezi bratřími se zachovávalo, aby v každý zasvěcený svátek, jakož dosavad se na tom místě zachovává, po primě jeden z bratří sloužil slavnou Mši obci věřících, aby včas se každý navrátil domů. Jeden ze sboru sloužil jednoho dne slavnou Mši a důstojně ji konal, ale vysokým vyzpěvováním a protahováním lekcí zle (čehož, běda, neměl činiti) se vypínal, čímž dosáhl, že ho lid chválil a vynášel; a říkali, že zpíval Mši jako nějaký anděl. Když se to doneslo k sluchu svatého otce, želel svatý otec, že jeho bratra tolik pokoušela ješitnost nedovolenými chválami smrtelníků, až ho

mzdy zbavila a zajala. Protož bez meškání svolav bratří, blažený opat přisoudil, aby provinění bratrovo po nejochotnější domluvě ve sboru bratří bylo smazáno veřejným potrestáním a řeholním odpykáním, a takto se naň obořil káraje ho: „Litujeme, bratře nejmilejší, že dychtěním po chvále lidové samochtě se zbavuješ ovoce mzdy své, získaného službami Božími; ano ještě i škodu na svou duši uvaluješ. Neboť podle kázně naší řehole shledán jsi vzpurníkem a přestupníkem příkázání Božích: kochal jsi se chválou lidskou, že jsi zpíval jako anděl. Polož se tedy na zemi a přijmi šlehy prutů, až hořkost ran vyžene z tebe honosivost lidské chvály, že jsi jako nějaký anděl. Zajisté neuniknou nikdy provinění modlářství, kdož při službě Boží po nedovolené chvále lidské baží. Náležitě jestiž, abychom, když Pána, zpytatele ne hlasů, ale srdcí, v skrytě prosíme, toliko úmyslem srdce a nábožnou myslí musvé prosby přednášeli; neboť tak naplníme onen příkaz: „Od té, jež dřímé v lůně tvém, ostříhej závor úst svých’.”

Když tyto a jiné přemnohé zázraky a zásluhy blaženého Prokopa se rozhlašovaly, mnoho nemocných, chromých, sle-

pých, němých, zlými duchy posedlých, zajatých, Boží pomocí a jeho modlitbami bylo osvobozeno a k svým dřívějším službám vráceno. Tak tedy blažený a divy se stkvoucí život veda, zázraky v chrámě Božím až do skonání zářil. Ale též darem prorokování, z Ducha Svatého ovanutí slynul, předpovídaje věci budoucí.

JAK PŘEDPOVĚDĚL SVOU SMRT A PRONÁSLEDOVÁNÍ BRATRŮ

Roku tedy od vtělení Pána našeho Ježíše Krista 1053ho dva dni napřed zjevením milosti Boží zvěděl čas svého rozdělení. I povolav synovce svého dobrých vlastností, Víta a nejmilejšího v Kristu syna svého svaté povahy Jimrama, po pořádku jim vyložil, co bude, jakž také potom skutečným sběhnutím věci se ukázalo, a se štkáním takovými vzletnými slovy k nim promluvil: „Synáčkové moji nejmilejší, kteréž jsem vychoval jako kvočna kuřátka, považte, že nastal čas mého rozdělení. Jistojistě třetího dne na pokynutí Páně se odeberu ze stánku tohoto těla, poroučeje vás Pánu. Ale oznamuji vaši opatrnosti, že po mém odchodu budete

otřásání bouřlivou směsicí zmítavých pomluv a zhoubným vlnobitím pronásledování, a vyhnanci budete šest let v zemi cizí, a toto místo vládčí rukou vojvodovou odevzdáno bude v majetek cizozemců. Ale vy synáčkové nejmilejší, proto neztroskotávejte u víře a utvrzujte bratři svých, Boha ochotně a snažně chvalte, v štěstí dobrořečte, v neštěstí prostě a v radostech děkujte, v příhodách smutných pokojni buďte; velikou štědrostí jeho dobroty posléze budete utišení. Nebo když uplyne šest let, slituje se nad vaším vyhnanstvím a navrátí vám stav pokoje a utrhačům vašim odplatí rovným podle zásluhy a vás uvede znovu do přístavu utěšení. Po smrti totiž nynějšího knížete dobrého Břetislava dosedne Spytihněv, který vás bude stíhati, ale po jeho smrti ujme vládu nad knížectvím českým Vratislav, muž blahé vůle. Ten vás přivede zpět z vyhnanství, a dá vám Pán náš Ježíš Kristus na tomto místě pokoj a bezpečnost po všechny dni života vašeho.“

O SKONÁNÍ BLAŽENÉHO MUŽE

Na druhý pak den přistoupil k němu jeden žebrák, jemuž obyčejně poskytoval dobrotivě týden výživy, a žádal ho, by ho propustil domů. Svatý Otec nemaje, čeho by mu na důkaz lásky udělil, praví mu s veselou tváří: „Nelen sobč, nejmilejší, prosím, sečkati, neboť zítra bude den Páně, jehož příští očekávám, a po mém skonání bude ti dána moje suknice.“ Když pak den následující se schýlil ke sklonku a on po kanonické službě nešporní a kompletáři seděl na lůžku, zachvátila ho prudká nemoc, a on ač již umíral a poslední dech nabíral, přece neustával starého nepřítele dýkou motlitby s paží mužně napřaženou porážeti. Ihned kázal bratřím sejítí se a v bolestný zármutek a neutěšitelný pláč upadlé otcovským poučováním utěšoval a posilňoval, a napomenuv jich o těle svém, léta vtělení Páně 1053ho, dne 25. března se odebral k Pánu, z poroby ku kralování, z práce k odpočinku, ze smrti k životu věčnému, propůjčením Pána našeho Ježíše Krista, jenž s Otcem Bohem a Duchem Svatým v Trojici dokonalé živ jest a slyne Bůh jeden po neskončené věky věkův.

Amen. Nad jeho přesvatým tělem Šebíř biskup pražský slavil pohřeb a s velikou nábožností a do země jej uložil. Před jeho zraky člověk padoucníci stížený ihned byl uzdraven, jakmile v jeho suknici byl oděn. A v touž hodinu také jeden slepec, jménem Palpo (Tápal), prosil, aby mu pro zásluhy přeblaženého otce navraceno bylo světlo očí, a ihned u přítomnosti všech tam stojících obdržel zrak. Požehnán budiž tedy Bůh, jenž takto svým bojovníkům po palmě vítězné uděluje slávu a čest, korunuje je korunou zlatou v království slávy své.

KTERAK SE PROROCTVÍ BLAŽENÉHO MUŽE NAPLNILO

Zdá se nám k tomuto dílu zvláště příslušno, abychom zlehka a stručně vylíčili a podle pravdivých zpráv osob víryhodných v laskavou paměť věřících odevzdali zázraky téhož svatého otce, kteréž po jeho smrti velebnost Pána našeho pro jeho zásluhy slavně ráčila způsobiti. Tedy po zesnutí přeblaženého otce Prokopa družné tovaryšstvo bratří vlastní vůlí zvolilo ze sboru Víta, synovce jeho, kterýž zvolen byv beze lsti, bez úplatnosti byl

posvěcen, muž ve věcech lidských i božských schopný, tohoto světa nepřítel, výtečných mravů, moudrosti přebedlivé, vzestupným důstojný, v řeči přívětivý, v jednání mírný a ústupný. Za jeho užitečného přebývání v opatství vojvoda Břetislav se rozloučil se světem a na jeho místě se ujal otěží vladařských Spytihněv. A toho času se splňuje pořádek věštby svatého otce Prokopa. Neboť dávajíce se poštívati závistí ďáblou, mnozí sokové zosnovavše jedovaté myšlenky pomluv, jali se na dvoře vojvodově nastrojovati proti Vítu opatovi a bratřím jeho osidla utrhaní, a uši knížetelžemi příhodně složenými ohlušujíce, všelijakými hanami je zlehčovali, říkajíce totiž, že slovanským písmem zřejmě se zapletli v kacířství a pokrytectví a vůbec jsou převráceni. Protož vytrvale tvrdili, že slušno by bylo, aby je vyhnali a na jich místo ustanovili latinského opata a bratří. Ó závesti, ó nevybavitelné horlení zlosti! Ó závesti prokletá, všelikou zlobou opletená, ohni neuhasitelný! Ale právě jako šat molem bývá stráven, tak i ten, kdo se jí rozhorlí; ten pak, komu závidí, slavnějším se stává.

Tedy opat Vít pojav bratří svých, kteréž jednota lásky spojila, odebral se přes pole

do země uherské. Vzpomenutý pak vojvoda řídě se svou úvahou a radou svých zalíbenců, na místo ono dosadil opata rodem Němce, člověka plného vášnivé zlosti. Když však on tam první noci po svém příchodu šel na jitřní sborové hodinky a blížil se ke dveřím chrámovým, zjevil se muž sv. Prokop, o dveře modlitebny se opíraje, a pravil mu: „Odkud máš moc zde přebývati? Co hledáš?“ On dí: „Vladařské veličenstvo vojvody a nepodvratitelná vznešenost jeho prvních velmožů odezdala správu tohoto kláštera v mou moc až do konce mého života.“ Na to svatý otec: „Co nejrychleji beze zmatku a hanby se klid; pakli neposlechněš, pomsta od Boha tě nemine.“ A to praviv zmizel. Onen však maje to za přeludy satanovy, nic na to nedbal. Ale svatý otec naplňuje příkaz evangelický, téhož opata s jeho bratřími napřed třikrát napomenuv, čtvrté noci se mu zjevil, když šel na jitřní službu, řka: „Proč jsi odepřel poslechnouti mých přátelských napomínek? Svým duchovním synům vyprosil jsem od Hospodina toto místo, nikoli tobě, jenž jsi se podloudně sem vetřel, a bylo-li ti od tvého pána vojvody dosavad této moci dopráno, ode mne od té chvíle

budiž zapověděna." A to řka, nejsilnějšími ranami pastýřské berly, kterou držel v ruce, jal se ho tepati. A on jakmile byl udeřen, bez meškání jal se měniti místo a letoucím během kvapil ke knížeti země a celou událost mu ohlásil. Ten užasnuv velikým podivem, počal se kolísati a v osidlech rozpačitosti zapleten zůstal až do konce svého života.

O ZPĚTNÉM POVOLÁNÍ OPATA VÍTA

Když tedy kníže Spytihněv zemřel, Bůh odevzdal otěže knížectví titulem památným sluhovi svému Vratislavovi. Ten jedině miluje Boží službu chrámovou, též toto místo se vši vroucností srdce si zamiloval. On poslav poselstvo ke králi uherskému, Víta opata a jeho bratři s poctivostí z vyhnanství zpět uvedl a na místo jejich slušně navrátil. A pro zásluhy a modlitby svatého dědice Prokopa dostalo se jim od Boha všemohoucího milostivé útěchy, kteráž to místo, užitky všech věcí oplývající a překypující, bývalou, ano i větší cti obdařila.

O ŘECE ZAMRZLÉ VPROSTŘED LÉTA

Vidělo se tedy ohlásiti rozjímavé paměti věřících jiný zázrak. Jeden z chráněnců zmíněného knížete, jmenem Labeš, byl u pána svého ničemnými pomluvami dokonce obžalován, i prchl tajně veřejného odsouzení a letoucím během přišel k břehu řeky Sázavy. Tam boje se stíhatelů, jinam utéci nemohl a pro rozvodnění řeky k poustevně svatého muže též se nemohl dostat, i stál se všech stran sklíčen a v žalostné skroušenosti zvolal k Pánu řka: „Bože, zdroji nesmírné dobrotivosti a mírnosti, pro zásluhy a modlitby svatého Prokopa, vyvoleného svého, vzezři ku pomoci mé a od nesmírných úzkostí, jež mne obkličují, vytrhni mne, abych velkolepé tvé milostivosti a vyznavači tvému svatému Prokopu nyní a až do konce svého života připověděné chvály neunavně po všechn čas obětoval, jenž jsi požehnaný na věky věkův. Amen.” A tehdy ovšem v čas letní slunce stálo ve znamení lva. Když tedy vzdychaje a drže koně za uzdu ohlížel se do kola a pozorněji se zahleděl, spatřil vodu řeky úplně zamrzlou. Užasnuv nad tím a jako u vy-

tržení jsa uvažoval, co by znamenal ten zázrak veliký a neslýchaný a od věků nevidaný. Posléze myslí postihuje a prohlédaje srozuměl, že Boží milosrdenství pro zásluhu svatého otce Prokopa učinilo ten veliký div, a nic u víře nekolísaje, za sebou veda kopytníka, suchými šlépějemi přešel řeku. A potom náhle se ohlédnuv, zří vodu plynouti jak obyčejně. Ó Ježíši dobrotivý, jak velikolepí jsou tyto skutkové tvé velebnosti, jenž starodávné zázraky své mocně i nyní pro zásluhy svého svatého zjevuješ. Ty zajisté jako kdysi lidu israelskému jsi moře Rudé rozdělil a cesty suché dopřál, tak i tomuto člověku na přímluvu vyvoleného svého Prokopa suchými šlépějemi vlny ztuhlých vod bez pohromy i s koněm přejíti jsi udělil. Tobě tedy dobrořečení a sláva všeliká a díkůčinění s Otcem a Svatým Duchem po všecky věky věkův. Amen.

O ŽENĚ, JEŽ OD NEMOCI BYLA OSVOBOZENA

Též jiný zázrak vyhlásiti uznali jsme za hodno. Žena jednoho dvořenína těžkými neduhy zachvácená hynula. Té se zjevil

svatý otec řka: „Pošli spěšně k opatu sázavskému Vítovi, mému synovci, a požádej ho, aby tě v nemoci tvé navštívil, a kdyby pro ztížení svého neduhu nemohl přijíti, ať pošle za sebe syna mého Jimrama, bratra svého kláštera. A ten když za ruku tě drže modlitbu dokoná, bezpečné zdraví v tu chvíli obdržíš.” Tyto přípovědi vskutku se naplnily; neboť Jimram za Víta opata ji navštívil a když dokončil modlitbu, při níž neduživou držel za ruku, ona ihned na všech údech byla uzdravena, k chvále a slávě velebnosti Boha všemohoucího, jenž koná podivuhodná dobrodiní pro zásluhy svatého Prokopa, vyznače svého.

O ZLODĚJI, JENŽ ZJEVENÍM MUŽE BOŽÍHO BYL VYSVOBOZEN

Ještě jiný památný zázrak vyložíme. Jeden ovčák na panství téhož opatství ukradl svému hospodáři svrchní šat. Za několik dní hospodář ho uzřel jím oděna a za svědectví sousedů s rozumnou příčinou ho svlékl, uvázal mu kolem krku provaz a ruce spoutal na zádech a bez odkladu ho

vlekl k cúdaři kouřimskému. Opat Vít však doslechnuv se toho, poslal posla, přimlouvaje se za vinníka. Žalobce však zamítl jeho prosby řka, že by sám byl veřejně potrestán, kdyby vinníka propustil a nedal ho obecným soudem potrestati. Zatím však zavedl ho do svého domu a vsadil mu nohu do těsné a ohromné klády a na noc ustanoviv strážce, dal ho zavřeného strážci, nazítří zamýšleje vykonati mstu, k níž ho hněvivost popouzela; než spoutaný bez ustání se dovolával, vzdychaje a štkaje, pomoci svatého otce. A nastojte, o půl noci, když oči strážců prudkostí smrtelného spánku byly zatíženy, zjevil se mu v jasném světle muž úctyhodných šedin, líbezné tváře, v úboru mnišském, s infulí, v ruce berlu, a pravil spoutanému: „Přišel jsem ti na pomoc, neboť volal jsi mne.“ A jakmile dotknuv se berlou klady řekl: „Buď vysvobozen z tohoto břevna a již nehřeš!“ kláda tak rychle se rožštípla, že náhle polovice jí odskočila, a zjev zmizel. Ovčák vymotav ruce i nohy, jako ptáče z osidla vytržen jest, začez nesmírnými chválami velebil milosrdenství Boží dobroty. Strážcové pak byli zděšeni a žalobce jeho už ho nijak nestíhal.

O ZLODĚJÍCH, KTEŘÍ LÍTOSTÍ PUZENÍ VĚCI ODŇATÉ NAVRÁTILI

Ještě jiné dobrodiní božského působení poznamenejme. Muž jeden jménem Martin, předsevzetím konvrš, bojící se Boha, živ byl ve své poustevničce u často jmenovaného kláštera. Když jednou v noci podle obyčeje rychle odešel na jitřní sborové bdění, zloději vypáčivše dveře jeho poustevničky, všecko, co tam měl, pokradli. Když se po jitřní službě vrátil domů a věci zanechaných v poustevně nikterak nenacházel, s žalem a zármutkem běžel ke hrobu svatého muže a padnuv na kolena bědoval a naříkal si na hrozící bídu řka: „Nedostane-li se, ó ctihodný otče, mně tvému svěřenci pod vládou tvé berly od dětství chovanému pro tvou záslužnost zhojení a navrácení mých věcí, odejdu v zoufalství s tohoto místa a na jiném nikdy se neusadím, po celý běh života si zoufaje.“ A když posléze zarmoucen se vracel do svého stánku, aj, náhle zloději viděním Božím postrašení byvše, šli mu v ústřety a kajícností puzení vrátili mu všecko, co pobrali. A dokud byl na živu, neustal Bohu

připověděných chval vzdávati, jenž takových dobrodiní skrze svatého vyznavače svého uděluje.

U téhož samostanu živý byly též prospěšně pode jhem Kristovým jisté sestry. Těm jedné noci zloději pokradli všecky potřebné věci. A když ony nad nehodou s hlubokým úpěním srdce si naříkaly, dožadující se přispění svatého otce Prokopa, druhé noci zjevil se jim týž světec řka: „Nenoste zármutku v srdcích svých, neboť za dva dni všecko své zase budete míti,” a to pověděv zmizel. Slib ten skutečně se brzy splnil, neboť zloděj byl k nim zajat přiveden a věci jim byly vráceny.

O ŽENÁCH, JIMŽ BYLO VRÁCENO ZDRAVÍ

Také jiný zázrak předložíme věřícím na oči. Týž světec se zjevil jedné ženě vdově na hradě, jenž Vyšehrad sluje, ve spaní, a pravil: „Vstaň a jdi spěšně a rci ženě Gezliově, své přítelkyni: Jdi do kláštera sázavského a poruč se v modlitby některého bratra a čiň pokání; neučiníš-li toho, neujdeš záhube.

Dvořenín jakéhosi charvatského pána

náruživostí krále babylonského, pec myslí rozpálivšího, zahořel láskou k jakési mladé ženě, s kterouž i věci jejího manžela uloupil a potají prchl. Manžel dopadnuv ji, velmi ji zmrskal a na konec sevřev jí nohu ohromnou kládou, dal ji stříci. Ona v noci hluboce vzdychala a oči majíc slizem zjitřeny, v slzách tonula a všídychtivostí se jala dovolávati přispění svatého otce ve všech svých bédách, slibujíc, že už nikdy tak nezhrěší; až se jí svatý otec zjevil řka: „Osvobozena jsi od této klády; ale chraň se, jak slibuješ, abys nehřešila, aby se ti něco horšího nepříhodilo.“

Zdá se též potřebí jiný zázrak v toto dílo zařaditi. Žena jedna čtyři léta mráкотou slepoty postižená a služby všech téměř údů zbavená, přišla do kláštera svatého muže a tam v postech a modlitbách neúnavně dlouho setrvala, až v den přeslavného narození Páně za posvátné slavnosti mešní v chrámě oživujícího Kříže Božství dopřálo jí skrze svatého otce Prokopa světla očí a na všech údech uzdravení. A ona nestihlou radostí naplněna, jako ze stínu smrti vycházejíc volala: „Ó Prokope svatý, ó Prokope svatý!“ A když se jí lid přítomný v úžasu vyptával, co se jí stalo,

ohlašovala, že týž svatý otec přišel a znamením svatého kříže požehnal jí oči a v tu chvíli nabyla zraku i zdraví. Proto lid se ihned shromáždil, chvále a oslavuje Boha, jenž tak oslavuje svého svatého vyznavače. Uvažme tedy, jakou ctí a slávou týž svatý zářil na nebi, když skrze něho tolik zázraků rozzářil na zemi Bůh, jenž jest požehnaný a slavný a nade vše povýšený na věky věkův. Amen.

O ZAHÁJENÍ KANONISACE SVATÉHO PROKOPA

Tyto tedy i jiné blaženého otce přemnohé zázraky, jež se dály u schrány jeho za mnoho let, rozhlašovaly se a přicházely ve známost biskupů a všech prelátů a vojvod a pánů, urozených i neurozených; ale přece nikdo nepřispíval k tomu, aby ostatky přesvatého těla byly slavně kanonisovány. Leč ten, kterýž svými zásluhami z milosti Boží ony divy tvořil, též o oslavení těla svého se přičinil. Léta vtělení Páně 1203, zjeviv se opatu jménem Blažejí, správci a vůdci bratří jeho, napomenul ho a poručil mu do třetice, aby sebral svědectví všech mužů duchovních i světských a sepsal

zázraky, jež tam byl vykonal, a co nejdříve vydal se ke dvoru Římskému o kanonisaci jeho těla, slibuje zastání, nebude-li si věděti rady, u apoštolského pastýře ke cti svého těla. Opat Blažej přibrav dva bratři a opatřiv se dostatečným svědectvím domácích obyvatel, vydal se k apoštolskému pánu Innocenci III. a jemu celou věc blaženého Prokopa vyložil a listiny mu odevzdal. Ale papež nic nedávaje na řeči i na spisy, na lehkó bral svatost velikého toho muže. Proto opat dlouho se přimlouvaje o úlohu sobě svěřenou, celý rok tam prodlel. A když mu již peníze docházely a nic nezmáhal, pokloniv se pražům apoštolským, blaženému Prokopu jeho věc na dále poručil, aby sám ji dokonál. A stav téže noci, tajně se vypravil na odchod. Než nastojte! Náhle světec, jak byl přislíbil, přispěl na pomoc. Neb tutéž hodinu, kdy opat Blažej scházel za hradby městské, týž svatý otec se zjevil s berlou pastýřskou papeži Innocencovi v konklave a řekl mu: „Co jsi pochyboval, co jsi odkládal? Jak dlouho necháš ležeti takto pohřbeno mé tělo? Proč jsi kaplana mého tak s prázdnou nechal odejít? Nezastavíš-li ho rychle, ubírajícího se k svatému Vavřinci za hradbami

městskými, a nezavoláš-li ho zpět a neuznáš-li svědectví o mém těle a náležité mi pocty nepřikneš," pozdvihuje berly pastýřské pravil: "Takto tě bodnu a prokopnu!" Apoštolský tím zburcován, jako zpola mrtvým hlasem se ho ptal, kdo neb co by byl a jak se jmenuje. Muž Boží odpověděl: "Prokop slovu," a zmizel. Apoštolský vstav, svolal kardinály, jichž bylo přítomno v počtu třinácti, jichž jména jsou vypsána v privileji téhož apoštolského, rychle dal zavolati opata a listiny bedlivěji prohlédnuv, sloužil Mši blaženému otci Prokopovi. Potom dav plnou moc se zákonitými privileji, poslal Quidona, kněze Svaté Marie za Tiberou a kardinála titulu svatého Kalixta, svého pobočního legáta, aby tělo blaženého muže bylo slavně kanonisováno. To se stalo léta Páně 1204ho, 4. července.

Při té kanonisaci Bůh mnoho divných a úžasných znamení své moci ukázal, neboť mnozí slepí byli osvíceni, malomocní očištěni, nemocní uzdraveni, posedlí osvobozeni, zajatí propuštěni, hluchí sluchem obdařeni, němí řečí naděleni a ostatní choří vyléčení zásluhami svatého otce Prokopa. A když se otvírala jeho truhle, vůně přelíbezná se z ní vylévala, že všichni přítomní

úžasem a podivem byli jati. Jmenovaný pak kardinál Quido uzřev tyto zázraky a sepsav je, povýšil onen klášter, uděliv mu odpustků; a roucho své, ve kterém Mši zpíval, zanechal na památku; a biskupům, kteří tam byli, místo ono doporučiv, k matce světa, totiž do Říma se vrátil.

O ZÁZRACÍCH, KTERÉ SE STALY PRO ZÁSLUHY SVATÉHO PROKOPA

Ještě o zázracích, které Bůh pro zásluhy šťastné památky otce Prokopa po svaté kanonisaci u hrobu jeho a na jiných místech až do dneška konati ráčí a od věřících svých pro ně jest oslavován, některé ze zpráv našich předků mnohokrát zvěděné, některé svými zraky určitě zjištěné stručně spisujeme a k čtení a rozhlašování všem věřícím v paměť poroučíme. Jednoho roku tedy, o slavném svátku narození Předchůdce Páně a patrona téhož kostela, množství kléru i lidu obojího pohlaví se sešlo, a když se shromáždění podle obyčeje připravilo k průvodu a již vykročilo za klášter, někteří věřící spatřili tam kráčeti řeholního muže s pastýřskou berlou, a

nedosti rozumějíce, co by to bylo za osobu, jakož později svědčili, pomyslili si, že to jest opat jiného kláštera. Ale když se už vraceli do kostela a pozorně se naň zahleděli, zřeli, že muž ten se dotýká pastýřskou berlou některých neduživců, a když konvent potom vcházel do chóru, dveře samy se otevřely, a on též vešed zmizel. A když mysterium mešní řádně bylo dokonáno, dva z oněch nemocných byli uzdraveni, a tu když se vyprávělo o tom jeho vidění a ti, kteří byli uzdraveni, totéž dosvědčovali, na jisto jsme uvěřili, že pán a otec Prokop nás navštívil a užaslými hlasy a hlaholem zvonů s vyléváním slz jsme chválili všemohoucího Boha.

Když opět jindy se slavil se stkvělou účastí tento výroční svátek a četl se text svatého Evangelia, mezi nemocnými nebo ležícími strhl se poplach a veliký křik, kterýmž všickni přítomní se zděsili a my též uleknuvše se nadáli jsme se, že se tam děje nějaký div, jakož jsme později zjistili. Neboť když jsme se jich ptali, z čeho ten náhlý hlomoz a křik nastal, tu ohlašovali příčinu, že kolem oltáře uzřeli bílý oblak a z něho, že vykročili dva jasní mužové a ubírajíce se lodí, lidu stojícímu tam pože-

hnání dávali, a jich dotýkali se rukama, udělující jim utěchy uzdravení; a posléze tu chvíli tři z nich, rozličnými, a dlouhými bolestmi a neduhy sklíčení, byli uzdraveni; a ostatní v rozličné doby, ale v témže chrámě zdraví nabyli. Tímto tak šťastným účinkem spasitelně se rozplamenila naše vroucnost a nabyli jsme tím plnější jistoty o onom vidění.

V jiný čas když strážce kostela na den téhož svátku před nokturny se uložil na svém lůžku, aby chvílku zemdlené údy občerstvil, náhle jednak úžašem, jednak tvrdým spánkem schvácen a jako ze smyslů vytržen uzřel blaženého muže, an vstává z truhly a kráčí kostelem k oltáři svatého Kříže, kdež chvílku jako na modlitbě setrvav, uzřel slepce, i jal se ho žehnati, a slepec ihned nabyl zraku. Zatím hlukem a hlasy lidu Boha chválícího strážce probuzen vstal a pilně zvidaje o tom, co se mu ve snách přihodilo, poznal, že vidění jeho jest jisto, i dobrořečil Bohu a zezváněl na laudy a ráno všem o tom vyprávěl.

Jinou noc když týž strážce kostela na lůžku odpočíval a těžký spánek naň dolehl a již minula hodina, kdy podle obyčeje měl zvoniti na nokturna, náhle k lůžku

přistoupí muž Boží a berlou se ho dotýkaje, takto promluvil: „Co že tak tvrdý spánek tě tíží? Proč neostříháš hodiny sobě ustanovené? Již rychle vstaň a zvonem svolaj bratří.“ Kostelník na jeho zavolání hbitě vstal a divě se dobrořečil Bohu a na chvály zvonit spěchal a vidění své vyjevil a veřejně je rozhlásil.

Jednou v době postní přišel do toho chrámu jeden otcovrah z dalekých končin, jenž své tělo kolem života strašným řetězem ukrutně stáhl, že sotva bylo řetěz viděti, jak byl zařezán do masa, jež přes něj přerůstalo a krvácelo, a smrtelnou bolest mu působil, až do útrob ho dře. Člověk ten v neděli vstoupil do kostela, zasvěceného ke cti svatého apoštola Petra, a se shromážděním věřících u zbožné modlitbě obcoval Mši, a když již kněz četl svaté Evangelium, náhle ten řetěz jako vosk od tváři ohně rozpuštěn a jako od někoho do výše vymrštěn s těla jeho odskočil a do dlažby kostelní silně udeřil, a srdce všech shromážděných zařinčením a křikem se otřásla; a tak se vrátil trýzně prost, jenž byl přišel host.

Ve sboru našem živ byl bratr jeden jmenem Fabian, jenž nejúplnějši poslušnosti

byl oddán, a cokoliv mu pán jeho opat poroučel, vše věrně a pokorně vykonával. Když však jednou se bourala chrámová zeď, aby se opravila stejně s druhou, a on sám při díle tom byl a nedosti opatrně si vedl, strop, jenž z veliké spousty kamenů byl složen, náhle se shroutil, a kamení dolů se řítící ho zasypalo. Divná věc a přeužasná! Srážka kamení takový hluk vydala, jako by hrom byl udeřil. A ti, kteří stáli s druhé strany zdi, již zoufali o jeho životě a volali, že vypustil ducha a aby z kostela byl vynesен. My na jejich křik nadmíru se zděsivše, rychle jsme se sběhli a jeho mezi kamením zpola mrtvého nalezše, honem vzali jsme jej mezi ruce a vynesli jej ven a jako bezduchého složili. Za chvíli zvonilo na večerní schůzku, a tu on na zavznění zvonu pohnul zmořenými údy a ponenáhlu nabíraje síl a otvíraje oči, vydechl a jako z tvrdého spánku se probouzeje vstal a sám sobě se divě, co se mu přihodilo, a jako by žádné tíže nějaké bolesti byl neutrpěl, děkoval Bohu a k začatému dílu se vrátil. A dosvědčil týž bratr těm, kteří se ho vyptávali, že tu chvíli jakýsi muž úctyhodných šedin k němu přistoupil a rozestřev nad ním svůj hábit, všecko sypající se kamení do

klína zachycoval, a takto že vyvázl z nebezpečenství smrti.

Panoš jednoho šlechtice zachvácen byl takovým trápením zlého ducha, že nemohl ani stát, ani sedět, ani chodit aniž nějak odpočívati. Konečně přišel do onoho kláštera. Tam všed do kostela rozpíal ruce v podobě křídel a se strašným křikem chodil po zpátku, sem a tam běhal a neměl pokoje. Zatím se přiblížilo výročí blaženého muže a lid se sešel k slavnosti mešní; tu i on se slzami přistoupil k hrobu jeho, aby jej uctil, a náhle jest uzdraven a odešel odtud, zatím co lid i my jsme chválili Boha.

Jeden mladík, když ho rodiče v neděli pobízeli, aby s nimi šel na svatou slavnost mešní, odepřel a raději pospíchal po chlapeckých hrách. Když však se vracel domů, ďábel se ho zmocnil, svázal ho a svrhl do močálu, aby se utopil. Tu on křičel, co mohl a na pomoc se dovolával milosti Boží a jmen ostatních svatých. Zatím rodiče jeho přišli z kostela a čekali ho, a on nepřicházel. I poslali honem jednoho chlapce hledat ho, a on touž cestou běže, kterou onen chodíval, uslyšel ho křičeti a zabočiv k močálu, uzřel ho na vodě plavati; zděsiv se tím, utíkal a vyprávěl jeho rodičům, co se stalo. Oni

přišli a našli ho zpola mrtvého a smyslů zbaveného; i dovezli jej k hrobu muže Božího a na modlitby se oddavše, posty a bděním se trýznili, a osmého dne dostalo se chlapci zdraví na mysli i na těle.

Jiný zase mladík spáchal jakýsi zlý skutek a jsa jedné noci na pitce, pozbyl rozumu. Přivedli ho rychle k hrobu blaženého Prokopa, kdež několik dní pije z jeho kalichu, byl zachráněn.

Byla jedna dívka, o kterou ďábel bojoval a často na ni útočil, ona však nedbala toho oznámiti rodičům. Když jednou v noci o samotě ležela na svém lůžku, přišel k ní ďábel a uchopiv ji, vyvrhl ji ven za dvorec. Ráno matka šla ji budit a k svému úžasu nenalezla jí. Běhala po celém stavení a pilně hledala, a ona nikde se neukazovala. Zatím někteří jdouce k potoku pro vodu, uviděli ji u močálu sedící, s očima vytřeštěnýma, nic nevidoucí a nemluvící. Matka uslyševši o tom, velice zděšena vyběhla a vzala ji a dovedla domů a rychle se s ní vydala do nejbližšího kostela. Tam kněz uložil třídní půst, a matka dlouho tam s ní trvala v pláči a na modlitbách, ale dívka pořád ostávala v trápení. Tu matka doslechši se slavné pověsti blaženého muže, honem spě-

chala k hrobu jeho s tou dívkou a horoucně
a úpěnlivě se modlíc, doprosila se jejího
úplného uzdravení na mysli i na těle, udě-
lením Pána našeho Ježíše Krista, jemuž
čest a sláva na věky věkův. Amen.

POZNÁMKA

Kult našich světců, křisitelů národa k životu pravému, vyššímu, nadpřirozenému, nabývá v poslední době nové tvářnosti a také v odměnu již přináší slibné ovoce.

Avšak nedostalo se všem ještě zaslouženého ocenění a živoucího kultu. Jest třeba znovu oživit památku všech těch oslavených velikých bojovníků Božích a vyvýšiti je na místo, které jim náleží, aby tak i oni obnovili a zvýšili své působení v národě, jemuž byli za vůdce posláni.

Jaká jest u nás úcta k svatému otci našemu Prokopovi? A jistě jako každý z našich patronů, i on jest představitelem, strážcem a průkopníkem jisté veliké spásitelné ideje pro národ, z něhož povstal. Či by měl zůstatí svatý Prokop skryt a zapomínán proto, že strávil svůj život v tišině lesní a v mlčení klášterním? Je snad takový skrytý život méně plodný, méně tvůrčí než činnost, která zasahuje do záležitostí veřejných?

Víme, co jest a co znamená pro nás idea cyrillometodějská, idea svatováclavská, bylo již poukázáno na význam svatého Vojtěcha pro přítomnou dobu. Dlužno

tedy uzavíratí, že jako sv. Prokop čestně se druží k těmto velikým mužům Božím a vůdcům národa, tak i jeho idea, jeho duchovní odkaz jest nemenší důležitosti a vzácnosti pro naši vlast a dobu - tím vzácnější, čím skrytější.

Aby odkaz ten objevil, třeba dříve objeviti světce samotného: proklestí se do jeho tajemné samoty, zachytí její ševely o něm, seznámí se s živoucí jeho osobností.

A tím zátiším starobylého hvozdu, v němž se nám objevuje postava světcova, je spisek, který zde podáváme jakožto nejstarší jeho životopis.

Kdy a jak spisek vznikl, o tom není sporu. První záznamy o sv. Prokopu nacházíme v Letopisech mnicha sázavského, pokračovatele Kroniky Kosmovy. Co tam bylo zapsáno o životě sv. Prokopa, o založení kláštera sázavského a dalších jeho osudech od vyhnání mnichů slovanských knížetem Spytihněvem až do opětného jich uvedení tam, někteří mnichové se oddělili od zprávy ostatních, rozmnožili zprávami, jež se uchovávaly v tradici klášterní a v ústech lidu okolního, a zpracovali v jeden celek, jehož středem byl svatý Prokop.

Takový samostatný životopis o svatém

Prokopu vznikl asi té doby, kdy byl vyhlášen svatým, tedy na počátku věku XIII. Legendu k původním pramenům, Letopisům sázavským, nejtěsněji přiléhající, našel Fejfalík v rukopise kláštera sv. Tomáše na Starém Brně, jinou jí podobnou Boček v knihovně fary třeboňské. Nejširším a konečným útvarem těchto legend jeví se znění latinské Legendy, kterou zde v prvním úplném překladu podáváme. Zachovala se ve dvou rukopisech pražské universitní knihovny*) a otištěna byla v Acta SS. Bollandistů (Julii II.) a v Pramenech dějin českých I, 1873.

Sepsání této legendy jest klásti nejpozději do počátku XIV věku nebo již do XIII. Mámeť již na počátku věku XIV veršovanou českou legendu o sv. Prokopu, která jest pouhou parafrásí legendy latinské. Mínění, že by naopak latinská byla vznikla na základě staročeské, bylo odmítnuto již Dobrovským a Palackým.

Jest tedy tato latinská legenda původní naší památkou a prvotním pramenem o našem skrytém otci.

Kníže Oldřich zabloudil do lesů sázav-

*) XIII D 20 na listech 199-212, a X B 12.

ských a klopýtaje mezi kořeny a pahýly, objevil náhle Neznámého, jenž ho tajemnou mocí upoutal, osvítil, proměnil, uvedl na novou dráhu. I nám prodírajícím se mezi omšelými slovy této starobylé skladby, zjeví se zářící osobnost svatého otce Prokopa — poznáme jako Oldřich úmysly, jež Bůh měl skrze něho, svou úctou ho vyvedeme z jeho samoty, aby na našich líkách spřahal zloduchy a zakládal Sá-zavy Boží.

V Praze, v červnu 1923.

BOŽÍ BOJOVNÍCI

Pořádají

Dr. Josef Dostál a Ant. L. Stříž

I.

ŽIVOT SVATÉHO PROKOPA

—

Z latiny přeložil

Antonín Ludvík Stříž

Upravil V. H. Brunner

Vytiskla

Průmyslová tiskárna v Praze

Vydalo jako 35. knihu

Družstvo Přátel Studia

sp. s r. o. v Praze

L. P. 1923